

TÁRSADALOMTUDOMÁNY (XII/67.)

Záhonyi András (Budapest):

Az igazság keresése Kovásznán²³⁰

A **tudomány** végső soron nem más, mint amit „szakértők egyetértése” szentesít. (J.-F. Lyotard: *La Condition postmoderne. Rapport sur le savoir*. Paris, Éditions du Minuit, 1979.)

Rövidítések:

HUN: A VI. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus nyelvészeti előadásai II. Debrecen, 2006. aug. 22-26. (Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság, Bp.-Db., 2007)

K. Cs. S. : Körösi Csoma Sándor

VMN: *A vízi madarak népe. Tanulmányok a finnugor rokon népek élete és műveltsége köréből*. Európa K., Budapest, 1975.

? és **???**: megkérdőjelezhető állítás vagy megállapítás

Csúry István (a Királyhágó-melléki Református Egyházkerület püspöke) 2015. április 11-i, csomakörösi igehirdetésében az isteni elhivatottságról beszélt. Ha elhivatott vagy, nem lehet az önbizalmad elvenni, s bátran teszed a dolgod. Gyáva népnek nincs hazája! – vonta le a következtetést.

Jakó Zsigmond beszéde 1992. április 3-án, Kovásznán ugyanerről a problémáról szólt:

„... a mai kutatóüzemek napszamosai megélni akarnak. Ne múltó, pillanatnyi igények kielégítéséért, boldogulásért, társadalmi-anyagi elismerésért dolgozzanak a kutatók!

Erkölcsei kérdés is, hogy a kutató feladatát megtalálja, s a közössége javát szolgálja.

A **tudományos kutatás** nem mesterség, hanem **elhivatás** dolga!

Körösi Csoma Sándort a vágy hajtotta. Célja a magyar őstörténet tisztázása volt. Tudta, mit akar. Szakmai, erkölcsi, fizikai adottságai biztosították, hogy

²³⁰ A Körösi Csoma Sándor konferenciák üzenete

életútjának végeredménye minőségi munka, s nem hősködés, önreklámozás. A jó magvetés jó termést eredményez.”

A 2014-es Körösi-konferencia alcíme „**az igazság keresése**” volt. Az előadásokból készült kötet (mely 2015-ben jelent meg) arra vállalkozott, hogy a többséggel (és időnként a hivatalossal, iskolákban terjesztettel) szemben az igazságot tegye az olvasó asztalára. Most a leginkább ideillő gondolatokat idézzük.

Varga Tibor jogtörténész gondolatai (2014):

A MTA megalapításának (1825) célja a magyar nyelv ápolása és őstörténénk (eredetünk) feltérképezése. A cél elérése valahogy (már a kezdetektől) mindig akadályba ütközött...

Őstörténünket nyelvészek írták s írják (részben) ma is.

A nyelvek és írások „családfája”, az ősnyelvi rekonstrukció igen szubjektív: spekulatív módon, a **Darwini fejlődéelmélet** „koppintásával” alkották meg azokat.

A felezési időt alapul vevő radiokarbonos kormeghatározás mintájára jött létre a **glottokronológia**.

A tudomány mindig „megcsinálja” a maga tárgyát.

Érdeemes feltenni a kérdést: vajon „adat”-e a mítosz? (Pl. **Várkonyi Nándor** egész munkássága erre épül.)

Mai divat az adatok **értelmezésének** tudománya (a hermeneutika).

A tudományos rekonstrukció azonban (gyakran) nem szól arról, amit nem tud. Pedig kellene (**László Gyula** megfogalmazása szerint) a „termékeny bizonytalanságról” is beszélni!

A bölcsészek és a természettudósok eltérő tudomány-fogalma sok félreértés, szenzációnak tűnő (ám később nem igazolt vagy cáfolt) felismerés, dogma forrása.

A „finnugor dogmáról”:

Marác László, Czeglédi Katalin, Angela Marcantonio, Mario Alinei, Bakay Kornél kritikai észrevételei nagyrészt közismertek, ezért most nem idézzük őket.

Új módon, a valószínűség számítás és a logika szempontjából vizsgálja a kérdést **Kalmár István**, a debreceni KLTE oktatója.

www.wikipedia.org/wiki/Finnugor_nyelvrokonság

www.wikipedia.org/wiki/Alternatív_elméletek_a_magyar_nyelv_rokonságáról

Kalmár fogalmi rendszere, megállapításai, forrásai:

alapfelvetés – következtetés

(*elemei*: tapasztalt adat, beemelt állítás [csak feltételesen használhatjuk! – szerepük: gyengítik az ellenvéleményt], következtetési szabályok).

Példa a velük való **visszaélésre**: a vegyes érvelés (pl. a régészetben lásd Langó P., 2007.) **Sinor D.** (1965): „A magyar ’finnugor nyelvészet’ éppen ural-

kodó állapota a magyar őstörténeti vonatkozású régészetet illetéktelenül befolyásolja”. **Dixon** (1997): Hunfalvy P. (1862) a divatos külföldi mintát követve a családfa-elméletet mint módszert egyoldalúan használta! **Halikov** (1969): Csernyencov régészeti megállapításait elutasították, mert a korabeli nyelvészeti „őshaza-találmánnyal” nem voltak összhangban.

Elégséges alapok törvénye: egy állítás akkor elfogadható, ha kellően sok érv szól mellette, de ellene egyetlen jelentős sem. Legsúlyosabb hibák: 1) hamisítás, 2) az adatok elhallgatása.

A **tudomány** társadalmi igényt elégít ki, csak annak keretei közt nyer értelmet (Varga Cs. 2014), következésképpen feltétlen igazságot nem követelhetünk meg tőle.²³¹ A végterméke „társadalmi fogyasztási cikk”, melyet vagy elfogadunk (tehát intézményesül), vagy sem.

Tágulási törvény: „Minden tudományos elmélet éppen a vizsgálati módszerek fejlődésével, változásával megsemmisíti saját (addigi) eredményeit.” (A régi elmélet igaz marad különös [határ]esetként egy bővebb, általánosabb elméletben – lásd pl. **Newton** törvényeit.)

„Bármely tudománynak, így a finnugor nyelvtudománynak is vannak cáfolhatatlan eredményei.” ???

In: Keresztes L.–Csúcs S.: *A magyar nyelv eredete* (2006). **Engel** Pál: „A tudomány ott végződik, ahol a magyar nyelv finnugor eredetét elkezdik kétségbe vonni, ami ezen túl van, az a szellemi és politikai alvilág.” ???

Megjegyzésünk: Itt is tetten érhető a szakmájukat legmagasabb fokon végző hivatásos (bölcész) kutatók **tájékozatlansága** egyéb vonatkozásban! Hiszen ember még nem vonta kétségbe a finnugor nyelvek (köztük a magyar) kapcsolatát. A kapcsolat erőssége és az átadás iránya azonban nincs még tisztázva!

Az ún. „finnugor eredet” gondolata:

A finnugor nyelvtudomány alapfelvetése – egy **alapnyelv létezése** – **CSAK FELTEVÉS!** Ám ha a következtetések hiánytalan láncolatán át nem jutnak súlyos ellentmondásokra, és döntően magyarázhatóvá válnak a rendelkezésre álló nyelvi adatok, az előfelvetés megalapozottá (de **nem tény**) is válhat.

Megj.: Más módszerek is léteznek, pl. a területi (areális) nyelvészeti megközelítés.

F. **Kiefer** (2006) mai mérvadó álláspontja a finnugor nyelvészetről (a széles olvasóközönségnek íródott): „A magyar nyelv az uráli nyelvcsalád finnugor ágához tartozik.” A családfa-ágakkal (gráfokkal) történő ábrázolást sokan bírálják (pl. Korhonen izoglossza-modellje)!

²³¹ Ez főleg a **tudomány** (tágabb) bölcészeti meghatározására igaz – a természettudomány képviselői legalább törekednek az állandó ellenőrzésre és a gyakorlati tapasztalatokhoz történő igazításra, így csupán tekintély- és dogmatizmus, politikai befolyás stb. miatt nem igazán maradhatnak évtizedekig érvényben nyilvánvalóan hamis természettudományos dogmák.

A nyelvrokonság alaptétele: „A rokon nyelveket beszélő népek valaha közös nyelvet (alapnyelvet) beszéltek.”

Kalmár I. megj.: a tétel = bizonyított állítás! Bizonyítás viszont sehol – tehát ez nem alaptétel, hanem csak alapfelvetés!

És miért rokonok e nyelvek? Mert valaha közös nyelvet beszéltek...

Ez az ún. „**KÖRKÖRÖS ÉRVELEÉS**” iskolapéldája! Nem a magyar nyelv történetéről szól a mese, hanem egy meséről szól a magyar nyelv története...

Meghatározó, elkülönítő csoportképző jellemzők (egységek, tárgykörök az őstörténet vizsgálatához): Boas (1938)

Származástan

Német E. (K. Cs. S. – *Mi a magyar?* 2014.)

Embertani (faji) jelleg

Művelődés

K. Mark (Tallin, 1970) elemzéséből
a magyarok kimaradtak...

anyagi-szellemi kultúra
régészet, hitvilágok összehasonlítása

Egyéb

Nyelv

Azonosság-tudat, kötődés,
hagyomány.

közös, rokon, eltérő.

A tudományos szabadság okán választhatunk más előfeltevéseket, beemelhetünk más állításokat, ha azok megalapozottak – természetes, hogy lesznek egymásnak ellentmondó állítások, kialakulnak eszmecserek, viták!

Szakirodalom:

A **Körösi Csoma Sándor konferencia** évkönyvei (1993, 2014, 2015)

Kalmár István a világhálón:

www.ikipedia.org/wiki/Finnugor_nyelvek_rokonsaga

www.wikipedia.org/wiki/Alternativ_elmeletek_a_magyar_nyelv_rokonsagarol

Langó P.: *Amit elrejt a Föld...* (L'Harmattan. Paris, 2007.)

Sinor D.: *Történeti hipotézisek és a nyelvtudomány* (In VMN 1965)

Dixon, R. M. W.: *The rise and fall of languages* (Cambridge University, 1997.)

Halikov, A. H.: *A középső Volga-vidék és a finnugor őstörténet* (In VMN 1975.)

Keresztes L.-Csúcs S.: *A magyar nyelv eredete* (in HUN, 2006).

Varga Cs.: *Bizonyosság, bizonytalanság esendősége, avagy az emberi tudás eredendő társadalmisága.* In K. Cs. S. – *Az igazság keresése* (Kovászna, 2015.)

Boas, F.: *The Mind of Primitive Man* (The Macmillan C., New York, 1938.)

Mark, K.: *A finnugor népek eredete és az embertan* (In VMN 1975.)

Kiefer F.: *Magyar nyelv.* (Akadémia K., 2006.)

Német E.: *Keleti elemek a magyar populáció genetikai kapcsolatrendszerében* (In K. Cs. S. – *Mi a magyar?* Kovászna, 2014)